

ישאל ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"ב-לבריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכ"ר

גליון מס' 469

ערש"ק פרשת "בחוקותי", כ"ז אייר תשע"ה

שבת מברכין
ר"ח ביום ג'
המולד ביום שני
בשעה 2
דקות 11
5 - ו
חלקים

לסגור זושבון!

מסופר על הגאב"ד מפוניבז' הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל שהיה בשליחות בעיר רומא. באחד הימים הרב הזמין מונית וביקש להגיע אל אחד הרחובות המרכזיים בעיר. במשך כל הנסיעה הרב היה חוזר על המשפט: "אני הולך לגמור איתו את החשבון אחת ולתמיד". המתלוצצים לרב תמחו שכן מי שהכיר את הגר"ש כהנמן זצ"ל ידע שמדובר באישיות זכה וטהורה לב, והמשפט הזה לא התאים למידת הוותרנות המופלגת שהיתה בו. אך כולם הבינו שסיום החשבון הזה חשוב לרב מאוד והוא נחוש לבצע זאת בכל מקרה. הדבר נשאר בגדר תעלומה עד שהגיעו לשער טיטוס שברומא. הרב יצא מהמונית והחל מתקרב אל השער הגדול בו חרוטה צורת המנורה הטהורה שהיתה בבית מקדשינו ותפארינו, שמתחתיה כתוב "יהודה לא תהיה". הרב מיישר את כובעו ומסדר את בגדיו והנה הוא ניצב הדור פנים אל מול השער ומכריז בקול גדול: "טיטוס טיטוס, לפני אלפיים שנה רצית למחוק ולאבד את עם ישראל מבלי להשאיר לו שריד וזכר, שם ושארית. ראה טיטוס, מי מכיר אותך היום? מי שמטייל כאן בין רחובותיה של רומא. נשאל את הילדים מי היה טיטוס? ספק אם אפילו יוכלו לחזור בהגייה נכונה על השם שלך. הרי מכל ה"תורה" שלך לא נשאר מאומה! האם יש בעולמינו אנשים הרואים את עצמם כממשיכי מורשתך?! ואילו אני מגיע מבני ברק שבארץ ישראל אותה רצית להחריב וברגע זה ממש יושבים למעלה מחמש מאות בחורים על התורה ועל העבודה שכל כך שאפת להשכיח מאיתנו. וזה רק בשיבה שלי, לבד ממאות הישיבות ומוסדות התורה בכל רחבי תבל, שבהם נמצאים עוד אלפים ורובבות של לומדי תורה!". והרב מפוניבז' עדיין לא גמר את החשבון. מסביבו התאספו כמה צעירים רומאיים אבל הוא לא פחד, דבוק היה בדבריו והמשיך לנאום בכיכר המרכזית של שער טיטוס: "את קודש הקודשים אומנם ביזת וחרפת בצורה נוראה, אבל מציע אני לך לבוא עכשיו אל הכותל המערבי שריד בית מקדשינו, ותראה ותשתומם איך יומם ולילה עומדים שם יהודים, ומבכים את החורבן, מצפים ומייחלים לבניית בית המקדש ולומדים ומשננים את תבנית ההיכל וכל מעשהו, והוא הוא האות והמופת המובהק ביותר שבית המקדש שלנו אכן יבנה במהרה! שלנו אכן יבנה במהרה, אתה נשכחת לנצח, איבדת את שמך. יהודה, היו תהיה ופרוח תפרח!". היה זה מעמד מרגש שהמחיש יותר מכל את נצחיותו של העם היהודי, מול התפוררותם של כל האימפריות והדעות הכוזבות שרצו להרים יד בעם ישראל ובתורה הנצחית. גם כיום לצערינו עומדים עלינו לכלותינו. אוייבנו מצחצחים החרבות למולינו ומאיימים עלינו השכם וערב. רבים מבית ומחוץ רוצים לפגוע בדבר שהכי חשוב לנו - התורה הקדושה. רוצים הם להשכיח מאיתנו את התורה והמצוות. רוצים להערים קשיים ולהצר, לפגוע ולנתק. אך היו לא תהיה. בפרשתנו מובטחים אנו מאדון כל האדונים שאם נלך בחוקותיו ונדבוק בתורה הקדושה ובמצוותיה הנפלאים, נזכה לכל הברכות הכתובות בתורה ברוחניות ובגשמיות, כל אוייבנו יפלו ארצה ונחנו עמוד נעמוד. כל אוייבנו ומבקשי רעתנו הרוחניים והגשמיים ילכו בעקבותיו של טיטוס הרשע, כולם בלי יוצא מן הכלל ירמסו תחת גלגלי ההיסטוריה ויעלמו מן העולם. ואנחנו נמשיך לפאר את בוראינו עד סוף הדורות וננופף בדגל התורה והמצוות בגאון. והדברים פשוטים הם שכל הנלחם בישראל, כל המרים יד על התורה והמצוות, מתעסק הוא עם בורא עולם, מסתבך הוא עם מי שאמר והיה העולם. התורה והמצוות זה לא המצאה אנושית אלא מכתב מאלוקים הוא! נתחזק בתורה ובמצוות ונראה ישועות.

כוונה של תורה!

מסופר שפעם ראה יהודי בגולה, יהודי שלא הכירו שנדרס ונפגע באופן קשה במיוחד, רואה התאונה לא הכיר את הנפגע מעולם, אך לב יהודי בקירבו, וחשב הכי צד יוכל לפעול ומה יוכל לעשות עבור הנפגע, ולישועתו הקרובה?! והנה מחשבה בראשו עלתה הן הרב הגאון ר' משה פיינשטיין גר בקירבת מקום. ימהר ויחיש פעמיו לבקש מגדול הדור להתפלל עבור היהודי, וממחשבה למעשה. חיש מהר פקד את מעונו ושטח את אשר ראו עיניו ובקשה בפיו שהרב יתפלל עבור הנפגע הנסתר ששמו וזהותו אינה ידועה, מלבד העובדה שיהודי הוא בן לעם הנבחר! ההפתעת למבקש, ענהו רבי משה בלשונו הקדושה: "הוא לא יהודי!". הראה נדהם וחשב שמא הרב לא הבין היטב, וחזר שוב ושטח בקשתו ואף הוסיף וחייד שברור לו שהנפגע יהודי אך זאת אין הוא יודע לשמו ושם אימו! ור' משה ענהו שוב בנחת רוח "הסר דאגה מליבך", "אין הוא יהודי". השומע היה המום ומופתע כאחד, הרי במו עיניו ראה את הכיפה השחורה המעופפת לה אל על בעת התאונה! אולם לא העז לפנות שוב בבקשה אלא סב על עקבותיו והלך לברר פשר התעלומה, ואכן לא נפל מדברי הרב דבר אחד ארצה, הנפגע הינו גוי! (והכיפה השחורה היתה של יהודי חרדי שהגוי רדף אחריו וברודפו נפגע!). היהודי ששמח מן הממצא המדהים, פנה שוב למעונו של דגול הדור להודיע קבל עם ועדה: "שרוה הקודש מתנוססת כאן לתיפארה!". ענהו ר' משה בענוותנותו כי רבה: "אין זאת רוח הקודש, אלא הסיבה לכך פשוטה הינה: 'הרי לומד אני תורה ובכוח התורה להגן מכל פגע ומחלה, וממילא ברור היה לי כשמש שאין זה יהודי...'. והיהודי ששמע את אכן נפעם משיעור המופת שקיבל זה עתה, מה גדול כוחה של תורתנו הקדושה! בפרשתנו התורה הקדושה מזהירה מאירה ואף מביטחה לנו, כמה שפע רב יושפע אך 'אם בחוקותי תלכו'... שתהיו עמלים בתורה! ואף חותמת בחותם של זהב: 'ופנית אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם והקימותי את בריתי אתכם!'!"

זמני כניסת השבת ויציאת השבת

אבות - פרק ו'

כניסת שבת	יציאת שבת	רבנו ת"א
19:09	20:12	20:43
18:54	20:10	20:47
19:01	20:13	20:48
19:12	20:10	20:45

הפטרה: ה' עוזי

מטעמים לשבת

כאלה, כאברהם יצחק ויעקב, והיתה לכם ארץ קדושה כארץ ישראל- הרי גדול חטאכם כמה וכמה מונים. בן למשפחה מיוחסת, שגדל בחצר המלוכה, אם הוא חוטא נגד המלך, הרי חטאו גדול בהרבה מזה של איכר פשוט שגדל בכפר...

(מענינה של תורה)

"ורדפתם את אויביכם ונפלו לפניכם לזורב" (כו,ז)

יש לפרש את הפסוק על פי דברי רבותינו במדרש (ויקרא רבה כז,ה) "והאלקים יבקש את הנרדף" - אפילו צדיק רודף רשע, מכל מקום "והאלקים יבקש את הנרדף". וזה שאומר כאן הכתוב: "ורדפתם את אויביכם", ומכיון שאתם הרודפים, אל לכם לחשוש שחלילה אויביכם ינצחו אתכם מחמת שהאלקים יבקש את הנרדף, אלא "ונפלו לפניכם לחרב" - אויביכם יפלו לפניכם, ואתם תתגברו עליהם ותנצחו אותם...

(תורת הפרשה)

הבא. שנאמר: "וענווים ירשו ארץ, והתענוגו על רוב שלום".

(מעין השבוע)

"וזנתתי שלום בארץ... ונפלו אויביכם לפניכם לזורב" (כו,ז)

שאל רבינו האברבנאל זצ"ל: לכאורה, היה צריך לכתוב בסדר הפוך, בתחילה - נצחון על האויב במלחמה, ולאחר מכן השכנת השלום. ותירץ, שהפסוק בא להשמיע לנו סדר העדיפויות: גם כאשר אתה בטוח בנצחונך, העדף את השלום! וכמדומה, שהדברים אמורים ביחסים שבין אדם לחברו, לא פחות משהם אמורים ביחס לאומה בכללותה!...

(מעין השבוע)

"וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור" (כו, מב)

מה עניין זה אצל התוכחה? ברם, אמר השל"ה הקדוש זצ"ל, אם היו לכם אבות

"העשיר לא ירבה והדל לא ימעוט ממוזצית השקל" (ל,טו) גדול הוא השלום - אמרו רבותינו - שהוא סיבת מתן תורה ותוצאתה. סיבתה, שבשעה שבאו להר סיני והיו כאיש אחד בלב אחד, כמו שנאמר "וייחן שם ישראל כנגד ההר", אמר הקדוש ברוך הוא: והאיל ושנאו את המחלוקת ואהבו את השלום, הרי השעה שאתן להם את תורת. ותוצאתה, שכיון שנתן להם את התורה ברכם בשלום, שנאמר: "ה' עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום". אמר רבי שמעון בן חלפתא: לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר: "ה' עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום". רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל המשים שלום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו משים שלום בישראל על כל אחד ואחד! ומי שהוא אוהב שלום ורודף שלום ומקדים שלום ומשיב שלום, הקדוש ברוך הוא מורישו חיי עולם הזה ועולם

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

ואני- השיבו ר' חיים - נכנסתי למיטתי טמנת את ראשי לכת כדי שלא אעיר את חברי, וזעקתי לתוכי שוב ושוב במשך כמה שעות את כל המהלכים בסוגיא כדי לתקוע אותם בראשי. מה הפלא אם כן שאני זוכר! פעם שאל אותו תלמיד אחד: איך מצליחים לדעת ש"ס? ר' חיים הזדעזע כולו - "לדעת ש"ס אתה צריך? להיות חולה על הש"ס אתה צריך"... פעם בשעה מאוחרת, סיים ר' חיים את לימודו בחברותא. לפני צאתו מבית המדרש, נפל מבטו על ספר "שער המלך", ר' חיים נטלו והחל מעיין בו. בבוקר נמצא ניצב באותו מקום, עדיין שקוע כולו בעיון בשער המלך... ומסופר על רבי שמעלקע מניקלשבורג זצ"ל שהיה אומר לכל תלמיד שהיה בא לפניו, "דע שה'מעת לעת" נחלק לעשרים וארבע שעות, ארבע עשרה שעות ללימוד, שעתיים לתפילות, ארבע שעות לשינה, שעה לצרכי קהילה ופסק דין, חצי שעה לאכילה וחצי שעה לנוח". ובכל זאת מספרים עליו שבאותה חצי שעה למד עם תלמידיו "חובת הלבבות". ומסופר על הגאון רבי משה טייטלבוים זצ"ל, ששידכו לבתו בחור שקדן ולמדן לחתן. ואשתו שידלה אותו לקחת חתן עשיר לבתם. אמר לה רבי משה: מעשה באיכר אחד שמצא קדירה מלאה אבנים טובות בשדהו, וכל אבן היתה גדולה כגריס. שפת האיכר הקדרה על האש, כסבור היה שגריסים מצא, והיו הגריסים מתבשלות כל היום וכל הלילה ולא נתרככו. הלך אל שכנו וסיפר לו שהגריסים קשים הם. ונחה דעתו של האיכר. וסיים ר' משה את דבריו ואמר: בצוארו של האברך הלמדן תלויה מרגלית ואת רוצה להחליפה בגריסים?

(תורת הפרשה)

טעם שקרא הכתוב לעמל בשם "חוק", כיון שכלפי חוץ נראה לאדם שלא מובן הטעם שנצטוונו ללמוד תורה, ולכן אין הוא יכול להבין כלל כמה מתיקות יש בלימוד תורה, ולכן אין הוא יכול להבין כלל מתיקות שיש בלימוד תורה, וכפי שאמרו בתלמוד (עירובין נד.): אמר רבי יוחנן: מהו שכתוב (משלי כז, יח): "נוצר תאנה יאכל פריה", למה נמשלו דברי תורה כתאנה? - מה תאנה זו כל זמן שאדם ממשמש בה מוצא בה תאנים, אף דברי תורה כל זמן שאדם הוגה בהן מוצא בהן טעם. ומסופר על הגאון מוילנא זצ"ל שכאשר היה חולה מסוכן, היה לומד תורה כהרגלו. בא הרופא לבקרו והיה עימו בחדר, וכשיצא שאלו את הרופא באיזה מצב הוא נמצא, ענה להם: "הוא נמצא עכשיו במסכת כלים"... שהיה לומד בעל פה. וכל עצמותו ועיקרו היה רק תורה, והיה נזהר שלא חסר שום רגע מחייו בלי תורה בין בנחת בין בצער, והיה קשה לו לפרוש מן התורה כפורש מן החיים ממש.

ומסופר על הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר, שהיה עמל בתורה יומם ולילה ללא הפוגה. ביגיעת התורה ראה ר' חיים תכלית בפני עצמה. ר' חיים למד תלמוד ירושלמי עם חברותא עד לשעות הלילה המאוחרות. במהלך הלימוד התגבשו פעם שבע או שמונה דרכים להבנת הסוגיא. למחרת חזר ר' כהרגלו באופן תמציתי על הלימוד מאתמול כלאחר יד, פרס לעיני החברותא את כל הדרכים שהועלו בלילה הקודם, והחברותא מגדולי תלמידי ישיבת מיר חלשה דעתו. כיצד אפשרי לזכור כך את הדברים? אני אינני זוכר דבר? מה עשית אתמול לאחר שנפרדנו? הקשה ר' חיים. הלכתי לישון- השיב החברותא.

והייתם לי סגולה

עין הרע - האוכל דגים בסעודה שלישית של שבת זוכה להיות שמור מעין הרע ומיצר הרע ומכל מיני מזיקים כל ימי השבוע.

עין הרע - שמיעת ברכת כהנים היא סגולה להנצל מעין הרע.

עין הרע - כאשר תברך את בנך או בן חברך תקרא פסוק זה עליו (בראשית פרק מט פסוק יא) "אוסרי לגפן עירו ולשורקה בני אתנו כיבס ביין לבושו ודם ענבים סותו". והוא טוב מאוד לשמירה ובפרט להגן מעין הרע.

(סגולות רבותינו)

מדברי ראש הישיבה הרה"ג ר' יוסף מוֹגֶרְבִי שְׁלִיט"א

זינוך הבנים

העצבים המיותרים

תלמידיו של הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל, ראש ישיבת "תורה ודעת", מספרים כי רבם ניחן בהבנה עמוקה של תקופת הילדות, וראה בה שלב ברור בהתפתחות. הוא הבין היטב כי הילדים אינם בבחינת מבוגרים קטנים כלל וכלל, ובכך חסך עוגמת נפש מיותרת מהורים רבים, ועונשים בלתי מוצדקים מילדים רבים - בזכות כלל אחד פשוט בחינוך ילדים: אין להעניש ילדים עבור מעשה אותו בודאי לא יעשו כאשר יתבגרו. כמו כן, אין לנסות ולאלצם לעשות מעשה אותו יעשו באופן אוטומטי בבוא העת. פעם אחת הרגיע רבי יעקב אב זועם, שהרים את קולו על בנו בן השלוש שהתיישב בכסאו של רבי יעקב, באומרו, "הוא רק בן שלוש. כאשר יתבגר, לא ישב במקומי". באופן דומה, עצר אב שניסה לאלץ את בנו הקטן ללחוץ את ידו של רבי יעקב. "לשם מה עליך להתיש את כוחך בדבר אותו יעשה בבוא היום בשמחה?" שאל רבי יעקב.

הורים רבים מתישים את כוחם ואת מחשבותיהם איך לגרום לילד לעשות דברים שאינם לפי גילו ואינם לפי מצבו. לו חכמו, ישכילו ללמוד מהוראתו של אותו גאון חינוך שטיפח דורות לתורה, מוסר ויראה, איך לנהוג עם כל ילד לפי דרכו ולפי גילו, אזי היינו שמחים בכפליים.

שלום בית

ניסיון!!! ניסיון!!!

נוהג היה רבי מנחם קפלן מהורודנא זצ"ל, ללכת מידי ערב שבת לזרז את בעלי החנויות לסגור עסקיהם טרם כניסת השבת. פעם אחת כשעמד על יד איזו חנות וזרז לנעולה, עבר אחד ה"משכילים", תפס את רבי נחום בצואר מעילו, וירעם עליו כארי על טרפו: מי שמך לאיש שר ושופט עלינו? ויחרפהו. כשנודע הדבר בעיר רצו לעשות שפטים באותו רשע, אך רבי נחום פקד עליהם שלא לעשות לו רע, לבל יתחלל שם שמים בכך. גם אשתו של אותו רשע באה לפני רבי נחום וביקשה שימחול לבעלה. והנה לאחר כמה שבועות בערב שבת אחת, בדיוק באותה שעה ועל יד אותה חנות שם הושפל רבי נחום, הלך לתומו אותו "משכיל", ופתאום תפסוהו שוטרי העיר בעוון שעבר על חוקי הממשלה באיזה ענין. הוא הושלך לבית האסורים ובילה בין כותליו כשנתיים ימים. מצבו הכלכלי הוחמר מאוד, המשפחה התרוששה עד כי באו מים עד נפש. אז הכיר אותו רשע כי יד ה' נגעה בו על כי ביזה את קדוש ישראל רבי נחום. אל מי היו יהודי גרודנא והסביבה פונים כאשר צר להם? - רבי נחום היה הכתובת לכל מר נפש לעודד רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים, הוא באישיותו גילם את עמוד החסד שבישראל. אף אשתו של אותו "משכיל" אומלל, באה בבכיות לרבי נחום שיעניק לה כספים לכלכל ילדיה, וסיפרה לו כי בעלה הנימוק בבית הסוהר, מתחרט על מעשהו. לא היסס רבי נחום כרגע ונתן לה מעות, ואף לבעלה המציא מידי פעם אוכל וכסף. ולא נתקררה דעתו עד שהלך לעשירי העיר שישתדלו להוציאו דרוור מבית האסורים. השתדלותם נשאה פרי והלה שוחרר. במעשהו זה, הפך רבי נחום את לב ה"משכיל" הרע ונהיה לאחד ממעריציו, ונעשה רודף צדקה וחסד דחיל ורחים רבנן. ועתה נבוא חשבון, מה היינו עושים ואיך היינו מגיבים לבן/בת זוגינו אם היה משפיל אותנו או חס ושלום... יותר מכך...? איננו מדברים על אדם זר כדוגמת סיפור זה, גם לא על משכיל, ומדוע לא נלמד קל וחומר על "ניסיונות" שמגיעים מבן/בת זוגינו ולומדים איך להגיב? כדאי לחשוב!

אמרי שפר

רה"ק רבי פנחס מקוריץ אומר: בכל אדם יש דבר יקר, שאינו נמצא בשום אדם אחר.
הבעל שם טוב הקדוש אומר: נשמת האדם כמוהו כנר. כשם שנר לעתים כבוי ולעתים דלוק כך נשמת האדם, לעתים מאירה ולעתים כבוייה.
רה"ק רבי חיים יוסף דוד אזולאי אומר: לעולם ילמד סגוריה על ישראל כלל ופרט ויצדיק את ישראל וילמד עליהם זכות, וגדעון נגלה עליו השם רק בעבור שלימד סגוריה על ישראל.
רה"ק רבי אלימלך מגרודז'יסק אומר: גדול המוסר נפשו בעד כלל ישראל מהמוסר נפשו בעד ה' לבדו. שזה כמוסר נפשו בעבור בן המלך, שמוכיח במעשיו שאהבתו למלך כה רבה, עד שמוסר הוא נפשו לא רק בשבילו כי אם גם בעבור בנו.
(פתגמים נבחרים)

עַל כֵּן יֹאמְרוּ הַמוֹשְׁלִים - מוֹשֵׁל וְנֹמֵשׁ

למלא בקשתך ולהרשותך להכנס לעיר. ברם מה נעשה, והגיעה אלינו ידיעה מאותה מדינה, שאתה בא ממנה, כי אתה חייב לאיש מתושבי המדינה סכום כסף, והוא תובע ממך את פרעון החוב. כיון שאי אפשר לך לשלם את החוב כאן, מוכרחים אנחנו להחזירך למדינה ההיא, ורק אחרי שתפרע שם את חובך, תוכל לחזור ולבוא לכאן". פרץ אבי המשפחה בבכי גדול, התנפל לרגלי השוטרים וביקש מהם רחמים: "זה לי עשר שנים", אמר, "שלא ראיתי פני אשתי ובני הרשוני, נא, לבוא אל ביתי, והרי אני משלם לכם את החוב ככל כפלים, אך תנו לי להשאר עם בני ביתי!". "מה תועיל בזה שתשלם כפל כפלים מן הסכום שאתה חייב", השיבו לו השוטרים, "אם אין אנו יכולים להחזיר את הכסף לאיש שאתה חייב לו?". "אם כן, הרשוני נא להשאר עם בני משפחתי אך חודש ימים, וכתום המועד אעשה כדברכם ואחזור למדינה ההיא. אך כלום אפשר", הוסיף והתחנן האיש, "שלא תתנו לי לראות את בני משפחתי אחרי שנות פרדה רבות אלה, ואחרי שנתיגעתי בטלטולי דרך רבים כל כך?". אך כל תחינותיו והפצרותיו היו לשווא. "הרשוני נא, לפחות, לשים עיני עליהם כדרכך", מבוקשן זה יתנו לך. נרשה לך לראותם מרחוק, ואחרי כן תקום ותסע מכאן". מה גדולה היתה שמחתם של בני המשפחה בראותם, כי נפתח השער לפניהם, שכן בטוחים היו, שנתנה הרשות לאביהם לחזור לביתו. אולם, ברוב צערם, ראו כי השוטרים מחזיקים באביהם ונאמרים נותנים לו לגשת אליהם, ואחרי רגע לקחו והעלוהו על הספינה, כדי שיחזור לאותה מדינה ויפרע חובו לאיש הנושה בו. נקל לשער צרת נפשו של האב האומלל. האם לא היה מייטיב לעשות, אילו שמע בעצת ידידו, שהזיירו בעוד מועד? והרי כן ממש דרכו של אדם. כמה יגיעות קשות מתייגע בעולם השפל, בכמה יסורים הוא מתייסר עד שהוא מגיע לעולם האמת, מקור מחצבתו ומקום מגוריו האמיתי, שם נמצאים קרוביו ובני משפחתו. וכשהוא בא אחר שנים רבות של לבטים וטלטולי דרך למקום הנכסף, יש שהוא חייב לשוב ולחזור לעמק העכו, לעולם השפל, וכל זאת בשל פרוטות אחדות שנשאר חייב. כלום כדאי הוא הדבר?

(משלי החפץ חיים)

ידוע ומפורסם הדבר, שבשביל כל פרוטה ופרוטה שאדם נשאר חייב לחבור בעולם הזה ולא פרעה, הוא מתחייב להתגלגל רחמנא לילצן, ולרדת שוב לעולם השפל ולהיולד מחדש כדי שיוכל, בגלגולו החדש, לפרוע חובו. אל יקל אדם ראשו בעניין זה של גלגול נשמות ולידה מחדש, כי דבר נורא וקשה הוא. ולמען אשר תדעו מהו, אמשול לכם משל. מעשה באדם שירד מנכסיו. עזב האיש את ביתו ואת משפחתו והרחיק נדוד למדינה רחוקה, מהלך של אלפי מילין בדרכי היבשה והים. במקום גלותו שהיה שנים רבות, ובקושי רב וביגיעה מרובה השתכר די מחיתו. נעצב האיש אל ליבו, ונפשו היתה מרה עליו בשל התפוכות גורלו. לימים הצליח במעשיו ונתעשר עושר רב. מיד עמד ושיגר אגרת לביתו והודיע לבני משפחתו את דבר הצלחתו, וכי יש בדעתו לצאת בקרב לדרך ולחזור לעיר מושבו. אולם לא יגיע לשם אלא לאחר שבעה חודשים, מכיון שעליו לעבור שבעה ימים, וכל יום, הנסיעה בו נמשכת חודש. גודל השמחה שהיתה בביתו של היורד בשעה שנתקבל מכתבו- אין לשער כלל. לפני צאתו מן העיר הלך האיש לצאת ממכרו ולידהו. אמר לו אחד מידידיו: "מאחר שאתה עוזב מקום זה לעולמים, בדוק יפה אם לא נשארתי חייב כלום לאיש, כי אם לא כן עלול הדבר לגרום לך תקלות מרובות, ומי יודע אם לא יצוה מלך המדינה על שוטריו להחזירך אנה". צחק האיש לדברי ידידו. כלום לא יתכן הדבר, שבגלל פרוטות אחדות, שישכח אולי, לפרוע מחתה סרדת הנסיעה, יבואו החזירי מביתו לכאן. הקל ראשו באזהרת ידידו והפליג לדרך. ביום המיועד, אחרי פרדה כל כך ארוכה, יצאה כל משפחתו לנמל וחיכו בקוצר רוח לבואו. ביותר גדלה שמחתם, משראו מרחוק את ספינתו קרבה והולכת לחוף. אולם מיד שירד מהספינה אל החוף, נסגרו שערי הנמל, והם נשאר עומדים בחוף, ולא יכלו אלא לשמוע את קולו של אבי המשפחה בהתחננו אל שוטרי הנמל ומבקש מהם, כי יתנו לו להכנס אך לשעה קלה לעיר כדי לראות את בני משפחתו, שנפשו יוצאת אליהם אחרי שנים רבות כל כך של פרדה. שמעו את השוטרים משיבים לו כדברים האלה: "בודאי, היינו רוצים

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

כעסו, ולא ישאלו על נדרו בשעה שندر עד שתתקרב דעתו וינוח, ולא ינחמנו בשעה שמתו מוטל לפניו שהוא בהול עד שיקברהו, וכן כל כיוצא באלו, ולא יראה לחבירו בשעת קלקלתו אלא יעלים עיניו ממנו, ולא ישנה בדיבורו, ולא יוסיף ולא יגרע אלא בדברי שלום וכיוצא בהן. כללו של דבר: אינו מדבר בדברי חוכמה או גמילות חסדים וכיוצא בהן.

אסור לאיש לשוחח עם חבירו על דברי סתר שבינו לבין אשתו, וכן אסור לאשה לשוחח עם חבירתה על דברי סתר בינה לבין בעלה, ויש בזה איסור חמור של נבלות הפה.

אותם אנשים שמדברים ניבול פה או לשון הרע או חושדים בכשרים ככוונה, ואומרים: "המקום ימחל לי, לא יחשב לי עוון!", אינם מבינים כי לא יאבה ה' סלוח להם, אלא אדרבה יכבד עונשם, כי הם יודעים ריבונם ומכוונים למרוד.

הנפטר מחבירו לא יאמר לו: "לך בשלום", אלא "לך לשלום", שהרי יתרו שאמר לו למשה: לך לשלום, עלה והצליח. דוד שאמר לאבשלום: לך בשלום, הלך ונתלה. וכל זה לבני אדם שמקפידים בכך, אבל למי שאינו מקפיד- אין הדבר מוזק כלום.

מי שמת לו מת ולא נודע לו, אינו חובה שיאמרו לו ואפילו באביו ואמו, ועל זה נאמר: "מוציא דבה הוא כסיל". ומותר להזמין לסעודת נישואין ושאר שמחה, כיון שאינו יודע. אבל אם שואל עליו, אין לו לשקר ולומר חי הוא, שנאמר: "מדבר שקר תרחק". ומכל מקום בבנים זכרים נהגו להודיעם כדי שיאמרו קדיש, אבל בבנות אין מנהג כלל להודיעם.

מי שמת בבית חולים, צריכים ההנהלה להודיע למשפחה על פטירת החולה, כדי שיוכלו לטפל בו ובקבורתו, ואין כל איסור בדבר.

(הבית היהודי)

הפוגם פיו בדבר נבלה- פוגם בנפשו, ומטמאים אותו בקרי או לבטלה, ונידון במיתה עולמית, ואין תפילתו נשמעת ארבעים יום, ובהיכל נוגה שישה מלאכים עם מאתיים ארבעים וחמש כתות מנדים אותו למוציא בטלה.

האיסור לדבר נבלות פה הוא לא נאמר דוקא במי שדמו רותח שמדי דברו בא לידי תאוה, אלא גם במי שמדבר נבלות פה דרך שחוק בעלמא הדבר אסור, כי ניבול פה הוא ערוותו של הדיבור ממש ואסור מצד עצמו, מלבד היותו גורם ומביא אל איסורים אחרים.

דיבור שב לשון אחד הוא ניבול פה ובמקום אחר (בלשון אחר) אין בו דופי, עם כל זה אסור להוציא מפיו, כי בכלל נבלות הפה ודיבור המאוס הוא, כי לא יתכן שבהוציאו מפיו שלא יבוא לידי הרהור.

הבורא יתברך שם פה לאדם לדבר בו דברים קדושים ובלשון קודש ובמקום קדוש, ואל יטנף פיו בדברים מכוערים, וכל שכן בדברי נבלות המסבבות למרגיל בהם אבדון בעולם הזה ובעולם הבא, אבל הדרך המובחרת והטובה לגדור האדם עצמו כמנהג החסידים שהיו אומרים שלא היה חפצם בלא בדברים שכולם תועלת ובלשון נקייה, כי הפה הראוי והמוכן להוציא בו דברי תורה, אינו נכון לטמא בדברים טמאים, אלא יטהרנו לדבר בו דברי טהרה ועליו נאמר (משלי י, כ): "כסף נבחר לשון צדיק".

תלמידי חכם לא יאזן צועק צווח בשעת דיבורו כבהמות וחיות, ולא יגביה קולו ביותר אלא דיבורו בנחת עם כל הבריות, וכשידבר בנחת יזהר שלא יתרחק עד שיראה כדברי גסי הרוח. ומקדים שלום לכל האדם כדי שתהא רוחם נוחה הימנו. ודן את כל האדם לכף זכות, מספר בשבח חבירו ולא בגנותו מלל, אוהב שלום ורודף שלום, אם רואה שדבריו מועילים ונשמעים - אומר, ואם לאו - שותק. כיצד? - לא ירצה את חבירו בשעת

לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו, שהרי עיקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו שנאמר (בראשית ז, ח): "מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה" (ולא כתוב הבהמה הטמאה). כי בעת ההיא היתה בהמה הטמאה מותרת באכילה, אך לא היתה טהורה לקורבן, על כן נחשב לשון מגונה אם יגנה אדם הדברים אשר הם לא מאכל אדם.

חייב האדם לבחור בדבריו לשון כבוד ולהניח לשון שאינה של כבוד גם כי איננה מגונה, בין בדברי תורה ובין בשיחת עסקי העולם, ובלבד שלא יאריך דבריו בעבור זה בדברו בדברי תורה, כי חייב האדם לשנות לתלמידיו בדרך קצרה. ועניין לשון כבוד הוא דרך הדיבור והשיחה אשר דרכו בה נקי ומדברי צחות, והם שוקלים ומכירים איזו לשון כבוד ואיזו תמורתו.

בעוון נבלות פה צרות רבות וגזירות קשות מתחדשות, ובחורי שונאי ישראל מתים, יתומים ואלמנות צועקים ואין נענים, וכל המנבל פיו אפילו חותמים עליו גזר דין של שבעים שנה לטובה, והפכים עליו לרעה. ומי זה האיש שלא יחיד חרדה גדולה, בשומעו את כל דברי רבותיו, כמה רעה גורם המנבל פיו, ולא המנבל פיו בלבד אמרו שראוי לעונש גדול כזה, כי גם השומע ניבול פה ושותק הוא עונש.

המנבל את פיו הרי הוא כבד עוון ונתעב ונאלח, כי עזב והניח הבושה והצניעות שהן המידות הידועות לזרע הקודש, והלך על שבילי עזות פנים שהיא מידת הנבלים הרעים, והשנית- כי חלל את קדש ישראל שנאמר (דברים ד, ו): "ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה", וזה נוהג על דרך הסכלים הנמאסים המרוחקים מדרך השכל שכולו יפה אף נעים, ועלה באשם ותעל צחנתם, וכל חכם ונבון שקץ ישקצם ותעב יתעבת, והנה הוא מוחלל כלי השכל הוא יקר מכל כלי חמדה, שנאמר (משלי כ, טו): "וכלי יקר שפתי דעת".